

Âlicenap Yabanî Çevreci*

Robert Whelan**

Gençlik Asrı

1980'den sonraki on yıl, kamusal siyasa gündemini şekillendiren en etkili güçlerden birisi olarak, Yeşil ya da çevresel hareketin ortaya çıkışına şahit oldu. Seslendirilen kaygılar yeni değildi; ve bu gelişmenin yapısını oluşturan unsurlardan bazıları uzun ve meşhur tarihlere sahipti. Meselâ, hayvan refahı ve mimarînin korunması hareketi, bir yüzyıl ya da daha uzun bir süre önce kurulan teşekküller tarafından kendisini dışı vurdu. Bununla birlikte, Yeşil hareket, bütüncül tıp ve organik tarımdan nükleer enerji karşıtı eylemcilere ve nüfus kontrolcülerine kadar, önceleri ayrı ayrı hareket etmiş mücadele gruplarını bir araya getirerek, bir merkez olarak icraatta bulundu.

Bu, hareketin, parçaların toplamından daha fazla (bir şey) olduğunu gösterdi: Yeşillik (Greenery), taraftarlarının çoğu tarafından dinî bir inancın coşkunuğunu kabul eden bir dünya görüşünü simgeledi; öyle ki, bu bakış açısına göre, sanayi toplumu modeli

** İktisadî İşler Enstitüsü, Sağlık ve Refah Birimi Müdür Yardımcısı.

Başlangıçta bütün dünya Amerika idi.***

John Locke

üzerine kurulu batılı yaşam biçimleri sürdürülemez idi. İnsan nesli/türü, tabii düzenle hareket etmekten uzak olarak görüldü ve bu yönüyle gezegenle birlikte ölüme doğru bir mücadelenin içinde sıkışıp kaldı. –Birçok meşhur ve etkili şahsiyetleri (de) içeren- Yeşil uzmanlar, menfaat/kâr peşinde koşarken çevreye verilmekte olan zarar ve tüketim mallarındaki arzın aşırı artışının yakın gelecekte büyük bir çevresel yıkıma sebep olacağı konusunda bizleri uyardılar. Buna göre ya yeryüzünün toptan yağma edilmesi ve kendi kendisini yenileme kapasitesinin tahrip edilmesinden dolayı, taş devrine doğru geriye gitmeye zorlanacağız ya da gezegenle birlikte silinip süpürüleceğiz.¹

*** J. Locke, *An Essay Concerning the True and Original Extent and End of Civil Government* (Second Treatise of Civil Government), Bölüm V, Paragraf 49, 1690.

¹ Bu görüş, gezegeni yaşayan ve zeki bir organizma olarak gören meşhur Gaia hipotezinin sahibi James Lovelock tarafından (şöyle) özetlendi: “Yalnızca kendimizi düşünür ve yeryüzünü hor ve hakir görürsek, daha sonra yeryüzü, (bna) insanlığın daha uysal (muti) türlerle yer değiştirmesi şeklinde cevap verecektir.” (J. Lovelock, “Green Science: An Alliance for the Coming World War”, *The Sunday Times*, 1 Ekim 1989.)

Siyasetçiler kendilerini garip bir durum içinde buldular. Siyasetçiler, daha önceleri, iktisadî büyümeyi ve artan hayat standartlarını sağlamada yetersiz kalmışsa saldırıya/eleştiriye maruz kalıyordu; oysa şimdi, kendilerini, tam da bunu yaptıkları için eleştirilir hâlde buldular. Yeşiller iktisadî büyümeyi, her kuşağın bir önceki kuşaktan daha yüksek bir yaşam standardının tadını çıkarabileceği fikrine bir son vermeyi talep ettiler.² Diğer taraftan, bu konuyla ilgili fikirlerin belirtildiği anketler yoluyla ifade edildiği gibi, çevresel korumaya dönük halk desteği, daha yüksek fiyatlar ile daha düşük hayat standartlarını kabul etmeye yönelik bir istekliliğe dönüşmeyle ilgili herhangi bir belirti izhar etmiş değil.

Karşıt taleplerin uzlaştırılması için uğraşırken, siyasa yapanlar, “sürdürülebilir kalkınma” kavramını geliştirdiler. Buna göre iktisadî büyüme, gelecek kuşakların desteklenmesi için yeryüzünün kapasitesini zayıflatmadığımız sürece kabul edilebilir. Bu kavrama, önde gelen Yeşiller tarafından, “mümkün olduğu kadar çevresel olarak duyarlı bir biçimde yeryüzüne tecavüz etmeye devam etmek için bir söz verme/vaat”³ olduğu gerekçesiyle karşı çıktı.

Yeşiller, Batılı hayat tarzının tamamen yanlış olduğunu ve meselelerin bu hayat tarzının kıyasını köşesini kurcalayarak çözüle-

meyeceğini iddia etmeye devam ettiler. Batılı tüketimcilik ile sınaiciliğin, Musevî-Hristiyan geleneğinin mirası olduğu varsayılan tabiata karşı kibre kadar izi sürülür. Musevî-Hristiyan geleneğinde insanoğlu, diğer yaratıklardan ayrı ve onlardan üstün bir şey olarak kabul edilir. Bilim bizatihi tabiattan bu “ayrılığın” bir ifadesi olarak görüldü: Bilim, atmosferin hakikî bileşiminin ciddi bir şekilde etkilenmiş olduğu varsayılan noktaya kadar, fizikî çevreye hâkim olması ve onu kontrol etmesi için insanoğluna imkân sağladı.⁴

Yeşillere göre tek çözüm, hayat tarzımızın köklü bir şekilde yeniden değerlendirilmesiydi; ve bu, daha sonra, tabiatın kalan kısmıyla olan ilişkimizin bir muhasebesini yapmayı gerektirecekti. Bizler, “gezegenle ilişkilerimizi yeniden tanımlamak” zorunda kalacağız. Çok şükür; uygun rol biçimleri ellerinin altındaydı. Dünyanın yerli insanların, en az (minimal) çevresel zararı garanti eden, tabiatla uyumlu bir ilişki biçimi içinde yaşıyor oldukları söylendi. Yeşil hareket, daha cür’etkâr ve daha talepkâr oldukça, aşiret (tribal) insanların ekolojik bilgeliğinde daha fazla ısrarcı olunur oldu:

“Yeşil düşünürler, aşiret insanların çevreyle nasıl uyum içinde yaşadıklarına hayran kalmaktadırlar. Aşiret insanları, toprağı fakir düşürmemek ya da bağımlı oldukları tabii kaynakları tüketmemek için ihtimam gösterirler...”⁵

“Eski insanlar hayatta kalmak için tabii dünyaya bağımlı olduklarını biliyorlardı; ve göğün ve yerin güçleriyle birlikte yakın bir ilişkiye sahiptiler... Eski toplumların insanları, insan topluluğunu insanın dı-

² Bu yargı, uç bir görüş olmaktan uzak bir şekilde, Edinburgh Dükü’nün yaptığı gibi, bu türden kurulu düzen akıl yürütmeleri ile başlatılırdı: “İktisadî büyüme, gezegenin ekolojisi üzerindeki taleplerde artışa sebep olmadan meydana gelemez. Bu ekolojinin bileşimini değiştirebilir; fakat, bu bileşim artırılmaz. Sabit bir ekoloji içinde çok sınırlı bir zamanda sağlanabilecek olandan daha fazla sürekli bir iktisadî büyüme oranını sürdürmeye yönelik çabaların başarısızlığa mahkûm olacağı aşikâr olmalıdır.” (“The Future of the Countryside”, *The Royal Society of Arts Journal*, Cilt: CXXXVI, Sayı: 5385, Ağustos 1998, s. 649.)

³ D. Winner ve J. Porritt, *The Coming of the Greens*, London: Fontana Paperbacks, 1988, s. 72.

⁴ Bu bakış açısının en etkili bir şekilde ortaya konulduğu meşhur bir çalışma için bkz. L. White, “The Historical Roots of Our Ecological Crisis”, *Science*, Cilt: 155, Sayı: 3767, 10 Mart 1967, s. 1203-1207.

⁵ R. Kerven, *Saving Planet Earth*, New York: Franklin Watts, 1992, s. 25.

şındaki dünyasından ayrı olarak değerlendirmediler. Yeryüzü çoğunlukla Anne, verici ve hayatın kaynağı olarak görüldü...⁶

“... Bütün [yerli kültürler] yeryüzünü bir ata olarak kabul etmekte; dolayısıyla ona, saygı göstermektedirler... [Onlar] bütün hayatın –dağların, ırmakların, gökyüzünün, hayvanların, bitkilerin, böceklerin, taşların, insanların- ayrılmaz bir biçimde birbiriyle bağlantılı olduğu şeklinde bir algılamaya, bir duyarlılığa [sahiptirler]. Maddî ve manevî dünyalar karmaşık bir ağın içinde birlikte örülmüştür, bütün canlı şeyler kutsal bir anlama sahiptir... Yerlilerin hukukuna göre; insan, toprağın korunması için kolektif bir sorumluluğa sahip, onu vekâleten elinde tutan bir kimseden başkası değildir...⁷

“Dünyanın yerli insanların bilgeliği, sadece yeryüzünün üzerinde yaşamının değil; aynı zamanda, yeryüzüyle birlikte yaşamının yüzyıllardır süren birikimidir.”⁸

Ve saire; bıktırıcaya kadar (ad nauseam) ve sonsuza dek (ad infinitum). Aşiret insanların bilgeliği ve bu bilgeliğin çevreye karşı beyaz adamın yaklaşımının merhametsiz zorbalığıyla hoş giden bir zıtlık içinde olması, Yeşil hareketin ağzından düşmeyen sözlerden birisi olmuştu. Varsayıldığı gibi tabiatla uyum içinde hayatlarını sürdüren ilkel (primitive) insanlar, Wallace Kaufman’ın tabiriyle, “çevresel hareketin altın standardı” hâline gelmiştir. Kaufman, şöyle devam ediyor: “İlkel insan, standart olarak işlev görmenin yanı sıra, toplumumuzun değerlerinin ve başarılarının (da) bir kıstasıdır.”⁹ Çevresel yı-

kım, bu yaklaşıma göre, sadece aşiret insanların ayaklarına diz çöküp oturmak için yeterince alçak gönüllü olduğumuz ve onların bilgeliğini içselleştirdiğimiz zaman önlenecektir. Richard D. North’un belirtmiş olduğu gibi:

“Yeşillerin yeni dininde, aşiret erkeği ve kadını, Âdem ve Havva’dır; onların evleri, Cennet Bahçesidir. Onların durumu ise, açgözlülük iblisinin insanları sınaî gelişmenin elmasını yemeye sevketmeden önce elde edilebilen bir durumu ifade etmektedir.”¹⁰

Kristof Kolomb’un Amerika’ya ulaşmasının 500. (1992) yılı kutlamaları münasebetiyle gündeme gelen bakış açısı, bu konuyu birden yeniden gündeme getirdi.

Kahramandan Caniye

1492 Ve Buna Benzer Şeyler (1492 And All That) kitabında Robert Royal, Kolomb’a karşı sergilenen tutumlar ile onun (Kolomb’un) başarılarının bizzat Amerikan fikrinin barometresi olarak alınabileceğini düşündü.

Yüzyıllar boyunca Kolomb, insanoğlu için bu büyük adımlarından birisini atmış kahraman bir kâşif olarak görüldü. Onun yiğitliği, gözüpekliliği ve genel kabul görmüş fikirleri takmayışı, dünyanın yarısını fethe, ticarete ve yatırıma açmıştı. Amerikanın zenginliği, tarım yapan, madencilikle uğraşan ve bu zenginliklerden istifade eden göçmenleri (bu dünyaya) çekti. Hristiyan misyonerler, daha önce bunları hiç duymamış olan yerlere İncil’in öğretilerini vaaz ettiler. Kolomb, ulusal kahraman olmaktan öte bir şey oldu: Kolomb, Amerika’yı yeryüzündeki en zengin ve en güçlü ulus hâline getiren gerçek girişimin ta kendisini temsil etmeye başladı.

19. yüzyılın sonuna gelindiğinde Kolomb’un ünü en yüksek noktasına ulaşmıştı.

⁶ A. Pedersen, *The Kids’ Environment Book*, Santa Fe, N.M.: John Muir, 1991, s. 12-13.

⁷ J. Burger, *The Gaia Atlas of First Peoples*, Penguin, 1990, s. 21, 23.

⁸ The Body Shop tarafından üretilen *Who Do We Think We Are?* kâğıt çanta.

⁹ W. Kaufman, *No Turning Back: Dismantling the Fantasies of Environmental Thinking*, New York: Basic Books, 1994, s. 57.

¹⁰ R. D. North, *Life on a Modern Planet: A Manifesto for Progress*, Manchester: Manchester University Press, 1995, s. 198.

O, "kendine güvenen ve ilerlemeci bir Amerika'nın öncüsü" olmuştu; ve 1893 yılında Şikago'da düzenlenen Kolomb Sergisi, "1492'nin sadece tarihî bir an olmadığını; aynı zamanda, insanoğlunun hürriyete kavuşmasındaki bir dönüm noktası olduğunu ilân etti."¹¹ Kolomb'un yüceltilmesi için bir akım (topluluk) bile vardı. Vatikan bu kadar ileri gitmese de, Papa XIII. Leo, Kolomb'u en yüce ifadelerle öven bir Papalık Genelgesi, *Quarto abeunte saeculo*, yayımladı:

"Çünkü, herhangi bir asırda görülmemiş bir kahramanlık, sırf bu kahramanlığın en yükseği ve en büyüğü insanoğlu tarafından gerçekleştirildi ve bunu gerçekleştiren Kolomb, ki bunun sebebi onun aklının ve ruhunun büyüklüğüdür, insanlık tarihinde pek az kimseyle karşılaştırılabilir."

Papa, özellikle, "oldukça büyük alanı kaplayan, zifiri karanlığın içine düşmüş, gayriahlâkî ayinlere ayrılmış ve anlamsız tanrılara hurafe kabilinden tapınmanın olduğu bir yer"e Hristiyanlığı getirdiği için Kolomb'u metretti."¹²

1992 yılındaki kutlamaların ruh hâli oldukça farklıydı; ve tam olarak bir kutlama olarak ifade edilmeyi güç belâ hak ediyordu. Kolomb'un başarıları, onun eylemleri üzerine tamamen yeni bir bakış açısını vazetmek için yeniden değerlendirmeye tâbi tutulmuştu. Her şeyden önce, onun Amerika'yı keşfetmiş olduğu fikrine itiraz edildi; ondan önce (buralara girmiş) başka kâşifler olmuş olabilirdi.¹³ Daha da önemlisi Amerikan Kızılderilileri keşfedilmeyi beklemiyorlardı: Onlar, binlerce yıldır orada bulunuyorlardı. Ko-

lomb ve Avrupalılar, Kızılderilileri sömürmekle; onlara merhametsiz bir şekilde kötü muamele edip onları öldürmekle; karşı koyamayacakları Avrupa'ya has hastalıkları onlara bulaştırmakla; ve onları kendi ülkelerinde köle yapmakla suçlandılar. Kristof Kolomb, soykırımın suçlusu olarak ortada kaldı. Russell Means'a göre, ki kendisi Amerikan Kızılderilileri Hareketinin bir lideridir, "Kolomb, suçlu bir çocuğa benzeyen, Hitler'i yarattı"; ve Means, Yerli Amerikalılardan bir Kolomb Günü düzenleyerek, bu günü kutlamalarını istemektedir; Yahudilerden Hitler Günü'nde "Nazilerin yaptıkları Musevî katliamıyla ilgili dengeli bir bakış açısı"ını benimsemelerini isteyenler gibi.¹⁴

Kiliseler bile Kolomb'u savunmakta başarısız oldu. Amerika Kiliseleri Ulusal Konseyi, beş yüzüncü yıl kutlamaları üzerine, "olumlu anlamda, Hristiyanlaştırmadan hiç bahsetmezken, soykırımdan her sayfada birkaç kez bahsedildiği"¹⁵ bir demeç yayımladı. Bir Amerikalı Katolik Rahip, St. Kolomb Şövalyeleri'nin isimlerinin değiştirilmesini bile istedi.¹⁶

Kayıp Cennet

Kolomb'un varışının Amerikanın yerli insanları için saf bir lütf olmadığı şeklindeki bir bakış açısı, tamamen yeni sayılmazdı. 1892 yılındaki kutlamalarda bile Kızılderili

¹¹ R. Royal, *1492 And All That: Political Manipulations of History*, Washington: Ethics and Public Policy Center, 1992, s. 10.

¹² Aktaran R. Royal, *ibid.*, s. 11.

¹³ Oscar Wilde, sözü edilen ilk kâşiflerin, bu durumu gizli tutmalarını konusunda aralarında anlaşan kibar adamlar olduklarını tekrar eder dururdu.

¹⁴ Florida Tabii Tarih Müzesi sergisi girişinde, herkese açık bir yerde duran 24 Kasım 1989 Cuma günü ifade şöyleydi: *İlk Çarpışmalar: Karayip ve Amerika'daki İspanyol Kâşifler, 1492-1570 (First Encounters: Spanish Explorations in the Caribbean and the United States, 1492-1570)*". Aktaran, R. Royal, *op. cit.*, s. 19.

¹⁵ National Council of Churches in the USA, *A Faithful Response to the 500th Anniversary of the Arrival of Christopher Columbus*, Yürütme Kurulu tarafından alınan 17 Mayıs 1990 tarihli karar, aktaran R. Royal, *ibid.*, s. 20.

¹⁶ D. Martinez, "Bishop Challenges Knights to Drop Columbus", *National Catholic Reporter*, 25 Ağustos 1991, aktaran *ibid.*

teşekküller tarafından bazı protestolar olmuştu. Bununla birlikte, 1992 yılındaki kutlamaları kuşatan toplumsal şamatanın özellikle en yeni işareti, çevre üzerinde durulmasıydı. Kolomb, Kızılderilileri sadece sömürmemişti; onun, ayrıca, çevrenin tecavüze uğramasına sebep olmuş olan tabiatla karşı sömürücü bir tavır, yani Avrupalı, Musevî-Hristiyan temelli bir tavır Amerika'ya getirdiğinden dolayı sorumlu olduğu iddia edildi. Bu Avrupalı etik, hem Amerika'nın hem de gezegenin sonu gelmez zararına/tahribine sebep olarak, tabiatla uyum içinde yaşayan Yerli Amerikan etliğini bastırdı. Yerli bir Amerikan olan Winona LaDuke'ye göre, Hristiyanlığın yayılmasına yönelik bir dergi olan *Sojourners*'de şu görüşlere yer verdi:

“Ekolojik gündem, birçok yerli insanın inancının 1992’de bütün insanları birleştirebilmesi, birleştirmek zorunda olmasıdır. Bu gündem, herkesin Yeryüzünün yok edilmesini durdurmak için hırslı bir eyleme girmesini; esas itibarıyla, Kolomb’un beş yüz yıl önceki talihsiz seyahatiyle başlayan biyolojik, teknolojik ve ekolojik istilâ/fethin sona erdirilmesini gerektirmektedir.”¹⁷

Bu uç bir görüş değildi. *National Geographic*'in Ekim 1991 sayısı, “1491: Kolomb’dan Önceki Amerika” başlığını attı ve okuyucularına, çevreleriyle daha uyumlu hayatını sürdüren Yerli Amerikalıların, tabiatla şu an olduğumuzdan daha yakın olduklarını söyledi.

1992 yılındaki kutlamalardan çıkan en ilginç ve en başarılı kitaplardan birisi Kirkpatrick Sale’in *Cennetin Fethi (The Conquest of Paradise)* adlı kitabıydı. Robert Royal’ın gözlemediği gibi, bu kitap, katiiyetle, âlice-

nap yabancı kimse geleneği içindedir; öyle ki, yabancı Batı medeniyeti ile âlicenap yabancıleri mukayese etmektedir. Fakat Sale, “soylu yabancılerinin saflığı ile yabancı Batı medeniyetinin zifiri karanlığında yeni bir zirve noktasına ulaşmaktadır”.¹⁸

Sale o kadar mükemmel bir şekilde soylu yabancı senaryolara inanmaktadır ki, Montaigne ve Rousseau’dan miras kalan, ilkel insanların hayatının hastalıklara maruz kalmadığı iddiasını tekrar etmektedir. Bizler, dünyanın öbür ucundaki kültürlerle ilgili çok az bilgiye sahip oldukları ve seyahat edenlerin hikâyelerinin çok safiyane olduğu için, 16. yüzyıl ve 18. yüzyıllarda yazıp çizmiş olan yazarları mazur görebiliriz; fakat, aşağıdaki ifadelerle inanan çağdaş bir yazarın safdillliğini nasıl izah edebiliriz?

“... Amerikalılar, büyük ölçüde, ciddi bir virüsten uzaktı... Kızılderililer, hem yerli hem de genel musibetlerden uzak oldukları için, hayli sağlıklıydılar. Henry Dobyns’in ifade ettiği gibi, Avrupalılar gelmeden önce ‘insanlar çoğu kere hastalıklardan dolayı ölmüyorlardı’.”¹⁹

Sale, muhakkak, böyle bir yeri, bir atlasta bulunabilecek herhangi bir yerden ziyade, Shangri-La ya da Neverland’in bir parçası olarak düşünüyor olmalıydı. Kolomb’un ve Avrupalıların birkaç yüz sayfa yerilmesinden sonra onun ulaştığı sonuç, yeniden doğmuş çevreciler hâline gelmeleri için okurlarına yaptığı acıklı bir çağrıydı:

“Amerika’da yaşamak için yalnızca bir yol vardır; ve bu da sadece, –asıl Amerikalılar olan- Amerikalıların yaşadıkları gibi, Amerika topraklarının talepleri doğrultusunda ya-

¹⁸ R. Royal, *op. cit.*, s. 22.

¹⁹ K. Sale, *The Conquest of Paradise: Christopher Columbus and the Columbian Legacy*, New York: Knopf, 1990, s. 160, aktaran R. Royal, *op. cit.*, s. 23.

¹⁷ W. LaDuke, “We Are Still Here”, *Sojourners*, Cilt: 20, Sayı: 8, Ekim 1991, s. 16.

şamak olabilir. Biz, beş yüz yıldır bu basit gerçeğe karşı koymak için çabalıyoruz. Biz bu isteğe, yeryüzünün tehlikeye maruz bırakılması –daha da kötüsü, belki yıkıma uğraması- ile ilgili bir tehlikeye ziyadesiyle karşı koymaktayız.”²⁰

Sale, hoş/eğlendirici ortaçağ hurafelerinden dolayı Kolomb’u alaya aldı; çünkü bu hurafeler, Sale’e göre, Kolomb’un Venezüella sahilini Cennet Bahçesi sanmasına yol açtı. Ne var ki, Sale’in bizzat kendisi, çok daha garip çağdaş hurafelere duçar olmuştur. Sale, “eğer Batılı usûllerimizi bırakmazsak, Kıyamet Günü’ne çok benzeyen bir şeyi haber vermektedir. Yerli Amerikan usûlleri, [ona göre] Cennet Bahçelerindeki mükemmel bir hayatı bize gösterdi; ve Yeni Kudüs’e doğru giden yola işaret etmektedir.”²¹

Maalesef, Sale’in ve çevreye karşı geleneksel yerel tavırların/davranışların kabulünü selâmet yolu olarak gören diğerlerinin iddialarının aksini gösteren deliller, bir süreden bu yana artıyor; öyle ki, bu deliller, âlicenap eko-yabanî kimse mefhumunun güvenilirliğini azaltmaktadır. Artık, yerli insanların hemen her zaman geçmişte korumacı bir etikle birlikte yaşamış olmayabilecekleri ve onların modern vârislerinin beyaz adam kadar yıkıcı olabilecekleri anlaşılmaktadır. Miti, gerçekten ayırmaya ihtiyacımız bulunmaktadır.

* “The Noble Eco-Savage”, *Wild in Woods: The Myth of the Noble Eco-Savage* (London: The Institute of Economic Affairs, 1999): 20-27.

²⁰ K. Sale, *op. cit.*, s. 369, aktaran R. Royal, *op. cit.*, s. 23.

²¹ R. Royal, *op. cit.*, s. 25.

Çeviren: Yusuf Şahin

Özgürlük ve Devlet

Charles K. Rowley

Özgürlük en temel insanî değerdir. İnsanlığın tarihî tecrübesi bunun böyle olduğunu ve niye böyle olduğunu anlamamıza yetecek kadar acı ve ihtişamlı tecrübelerle doludur. Bunu muhtemelen herkes kabul edecektir ama, özgürlükle devlet arasında nasıj bir ilişki vardır? Tarihin hemen her döneminde özgürlüğe en büyük tehdit olmuş devleti özgürlüğün hizmetkârına dönüştürebilir miyiz? Yoksa bu bir hayal midir? eğer öyleyse temel değer özgürlükle en yaygın beşeri organizasyon olan devlet arasındaki ilişkiyi, barış ve huzuru yok edecek bir gerilime dönüştürmemeyi nasıl başaracağız? Günümüzün en mühim iktisatçılarından ve siyaset felsefecilerinden Charles Rowley'nin bu can alıcı sorularla ilgili anlam ve feraset yüklü tespit ve açıklamalarını bu kitapta bulacaksınız.

LIBERTE

kitaplığınızda özgürlüğe yer açın...